

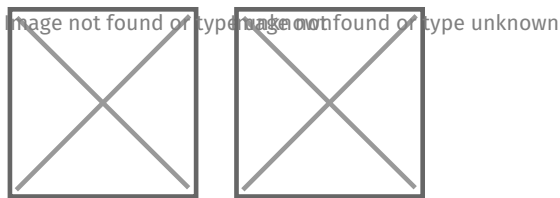
Я. В. Верменич

Пінськ

ПІНСЬК — місто Брестської області Білорусі, райцентр. Знаходиться у місці впадіння р. Піна (звідси й назва) у р. Прип'ять (притока Дніпра), за 180 км на схід від обласного центру. Є історичним центром [Полісся](#). Населення 124 008 осіб (2025), переважно білоруси, а також росіяни, українці. Площа 51,4 км². Ця територія освоєна людьми від часів неоліту, згодом тут проходила межа розселення балтів і слов'ян, дулібів-волинян і дреговичів. У місті знайдено візантійську монету 9 ст., саманідський дирхем 10 ст., скарб зі златниками великого князя київського Володимира Святославича і візантійськими солідами. Після поділу Володимирем Святославичем Київської держави між синами утворилося Туровське князівство, а П., уперше згаданий в Іпатіївському літописі під 1097, був одним із 2-х його центрів. Перший намісник Турово-Пінської землі — племінник Володимира Святославича туровський князь Святополк Ярополчич, пізніше, згідно з рішеннями Любецького з'їзду князів 1097, П. закріпили за собою нащадки старшого сина Ярослава Мудрого Ізяслава Ярославича. 1174 місто стало центром одного з 3-х уділів, на які поділилося Туровське князівство. Від 2-ї чверті 13 ст. Пінське князівство знаходилося під впливом Галицько-Волинського князівства, частково цей вплив зберігся і після 1240, коли П. опинився на північному кордоні земель, підвладних Золотій Орді. Від 1320, коли великий князь литовський Ґедимін приєднав Пінське князівство до Великого князівства Литовського, Пінський уділ входив до Троцького князівства (від 1413 — воєводства). Пінський полк брав участь у Грюнвальдській битві 1410. У 1521 король польський і великий князь литовський Сигізмунд I скасував Пінський уділ і передав П. своїй дружині Боні Сфорца Арагонській, яка розпочала серію радикальних реформ. 1566 Турово-Пінську й Берестейську землі (див. [Берестейщина](#)) об'єднано в Берестейське воєводство, а П. став повітовим центром. 1581 він отримав Маґдебурзьке право. Берестейське воєводство залишилося у складі литовської частини Речі Посполитої, хоча під час унійного собору 1569 його представники разом із делегатами від Волинського воєводства наполягали на приєднанні Берестейщини до решти українських земель, що переходили під юрисдикцію Польщі. На початку 17 ст. у П. досить сильний вплив мало православ'я, існувало православне Богоявленське братство зі школою. Надалі, у зв'язку з перебуванням у П. резиденцій унійного і римо-католицького єпископів, наступ на православ'я посилювався настільки, що Ліщинський монастир перетворили на шинок, а бібліотеку братської школи спалили за містом. Активно діяли у П.

єзуїти — заснований тут 1638 єзуїтський колегіум, на відміну від інших, мав вищі відділи та друкарню (1729—46). Під час Визвольної війни під проводом Б. Хмельницького П. зазнав значних руйнувань. Коли у вересні 1648 тут розпочалося антипольське повстання й було проголошено приєднання Берестейського воєводства до Української козацької держави, місто зруйнував великий гетьман литовський князь Я. Радзивілл. Незважаючи на жорстокі репресії, наслідком походу козацького корпусу А. Ждановича на Берестейщину (червень 1657) стало утворення Пінсько-Турівського полку та звернення шляхти Пінського пов. до Б. Хмельницького із проханням про прилучення «на знак вічної і нерозривної приязні» Турово-Пінщини до Української козацької держави. Пінсько-Турівський полк із центром у П. існував до 1659, у 1660 П. повернено до складу Речі Посполитої. 1706 місто та його околиці зруйнували шведи. Після 2-го поділу Польщі 1793 П. увійшов до складу Російської імперії як повітовий центр Мінської губ. 1812 місто опинилося в зоні воєнних дій. Промисловий розвиток П. пожвавився лише наприкінці 19 ст., після введення в дію залізничної гілки П. — Лунинець (1884). Почали працювати судоремонтний і механічний заводи, сірникова фабрика. 1910 тут проживали 36 409 осіб. Під час 1-ї світової війни 1915 П. окупували німецькі війська. Згідно з [Брестським \(Берестейським\) мирним договором](#) (9 лютого 1918) Пінський пов. Мінської губ., у якому переважну більшість населення становили українці, відійшов до УНР. За часів Української Держави 14 серпня 1918 його об'єднали із Мозирським пов. в окрему [Поліську округу \(Поліське староство\)](#). Однак закріпити цей регіон за Україною не вдалося. За *Ризьким мирним договором 1921* П. — у складі Польщі як центр Пінського пов. Поліського воєводства. Внаслідок вересневого наступу Червоної армії 1939 увійшов до складу СРСР. Від 4 грудня 1939 П. — центр Пінської обл. Білорусі (15 січня 1940 у її складі утворено Пінський р-н). Німецька окупація міста тривала від 4 липня 1941 до 14 липня 1944. У 1954 Пінську обл. ліквідовано, а її територія увійшла до складу Брестської обл. Серед відомих уродженців П. — [С. Кузнець](#).

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Рогозин Н. Е. Города и села Белорусской ССР: Историко-географический очерк. Минск, 1959;
2. Леонюк В. Словник Берестейщини. Л., 1996;
3. Полісся: Етнікос, традиції, культура. Лц., 1997;

4. Винниченко І. Українці Берестейщини, Підляшся і Холмщини в першій половині ХХ ст.: Хроніка подій. К., 1999;
5. Сергійчук В. Етнічні межі і державний кордон України. К., 2000.

Бібліографічний опис:

Пінськ / Я. В. Верменич // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2025. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-890208>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).